
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-2-140-146>

 <https://orcid.org/0000-0001-7294-173X>

КОХАНОВСЬКА Олена Вікторівна

докторка педагогічних наук, доцентка, професорка катедри педагогіки й менеджменту освіти,
Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради
e-mail: aninamama.ks@gmail.com

УДК 37:355.58 "1960/1990"(045)

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ НАСЕЛЕННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

На підставі аналізу науково-педагогічних джерел, вивчено питання підготовки всіх верств населення у сфері цивільного захисту у період воєнного стану.

Підкреслено багаторівневість процесу навчання, що включає підготовку керівного складу, органів управління та сил цивільного захисту, працівників суб'єктів господарювання, здобувачів освіти та непрацюючого населення.

Висвітлено особливості проведення навчання на кожному рівні, акцентовано увагу на основних освітніх та просвітницьких заходах, які проводяться для підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях воєнного характеру в особливий період.

Основними заходами підготовки органів управління та сил цивільного захисту стають командно-штабні навчання та штабні тренування цивільного захисту, що мають на меті актуалізацію та перевірку Планів дій на особливий період.

Працівники суб'єктів господарювання проходять навчання за програмами прискореної підготовки працівників до дій в особливий період та відпрацьовують дії при виникненні загроз воєнного часу в межах проведення спеціальних об'єктових навчань та тренувань.

Для непрацюючого населення проводяться інформаційно-просвітницькі заходи через мережу консультаційних пунктів з питань циві-

льного захисту органів місцевого самоврядування та соціальні мережі, які стають основною платформою просвітніх заходів з питань цивільного захисту для населення.

Ключові слова: навчання населення; надзвичайні ситуації; період воєнного стану.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення на територію України, запровадження у країні режиму воєнного стану, відбулося не тільки на особистому житті кожного українця, а й внесло корективи у діяльність усіх державних інституцій, державних та приватних підприємств, установ та організацій. Необхідною умовою для збереження проведення ефективної роботи, виконання покладених завдань та функцій, здійснення виробничої практики в умовах воєнного часу стало закладання безпекової складової в основу будь-якої діяльності. Одним з чинників, що сприяють підвищенню стійкості функціонування у воєнний період, зменшенню людських та матеріальних втрат, є своєчасна та якісна підготовка до дій під час небезпек воєнного характеру та в умовах надзвичайних ситуацій, які, зокрема, можуть виникнути внаслідок воєнних дій [1, 2].

Варто зазначити, що питання навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях в Україні є велике державне значення, вступає одним з пріоритетних завдань державної системи цивільного захисту та на законодавчому рівні оформлено у чітку багатокomпонентну систему підготовки органів управління та сил цивільного захисту у сфері цивільного захисту, навчання населення правилам поведінки до дій в умовах небезпек [3, 4]. Визначається, що підготовка проводиться з певною періодичністю у режимі повсякденної діяльності для працюючого населення – за місцем роботи, для здобувачів освіти – за місцем навчання, для непрацюючого населення – за місцем проживання. Невіддільним компонентом навчання населення є підготовка керівного складу та сил цивільного захисту у сфері цивільного захисту, які відповідно до своїх повноважень забезпечують управління безпекою та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, в тому числі воєнного характеру.

З введенням правового режиму воєнного стану навчання населення у сфері цивільного захисту не лише не втратило своєї актуальності, а підтвердило необхідність повсякчасного проведення освітніх та просвітніх заходів для всіх верств населення. Таким чином, підготовка населення до дій у надзвичайних ситуаціях та воєнних загроз продовжується і в особливий період.

Мета статті: проаналізувати порядок проведення та основні складові навчання населення у сфері цивільного захисту у період воєнного стану, окреслити пріоритетні напрямки при організації теоретичної та практичної складової такого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз досліджень вітчизняних науковців засвідчує, що питанням забезпечення організації заходів щодо цивільного захисту населення та підготовки фахівців даного напрямку присвячені сучасні дисертаційні дослідження. Основний науковий інтерес при цьому спрямований на вивчення механізмів підвищення компетентності керівників у сфері цивільного захисту та фахівців цивільного захисту до виконання функцій в умовах надзвичайних ситуацій. О. Рогуля у своєму дослідженні провів оцінку діяльності органів місцевого самоврядування в організації безпеки життєдіяльності територіальних громад. У роботах С. Павлова вивчено проблеми формування механізмів громадського управління та адміністрування у сфері цивільного захисту. Я. Ільчиніш, Ю. Ненько, В. Покалюк у своїх роботах визначали фактори, що сприяють підвищенню рівня підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту. Разом з тим, у зв'язку з наявністю воєнних загроз, наявними змінами у нормативній сфері, що регулює питання цивільного захисту та забезпечення безпеки населення, постійного аналізу та визначення наявного стану потребує питання підготовки населення в умовах воєнного стану.

Розглянемо перший рівень організації навчання населення у сфері цивільного захисту – підготовку органів управління та сил цивільного захисту. Основними організаторами заходів захисту виступають керівники та заступники керівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, на яких за посадою покладені функції у сфері цивільного захисту. Визначення конкретних категорій, що підлягають навчанню та періодичність проходження навчання закріплюється на законодавчому рівні [5].

Слід зауважити, що взагалі навчання працюючого населення, зокрема й керівного складу та фахівців, поділяється на теоретичну та практичну частини.

Теоретична підготовка керівників та фахівців у сфері цивільного захисту визначається як функціональне навчання, що проводиться задля набуття спеціальних знань та умінь у сфері цивільного захисту, та організовується в Інституті державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту для керівників та фахівців центральних органів влади, в навчально-

методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності областей для потреб регіонального рівня. Головним завданням навчання є формування у керівних кадрів інтегральних та спеціальних компетенцій, що забезпечуватимуть здатність розв'язання складних спеціалізованих задач та проблем у різних режимах діяльності єдиної державної системи цивільного захисту та її ланок (субланок); здатність до виконання функціональних обов'язків у сфері цивільного захисту; складання та реалізацію алгоритмів дій в умовах надзвичайних ситуацій; здійснення управлінських функцій в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації тощо.

Відзначимо, що протягом воєнного стану відбулися нормативні зміни у переліку категорій фахівців, які проходять навчання у навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Так, його доповнено категорією «працівники, яких призначено до складу формувань цивільного захисту» [5]. Зауважимо, що раніше така категорія фахівців проходила навчання безпосередньо на підприємстві за програмою спеціальної підготовки. Водночас ця норма, залишається у Постанові Кабінету Міністрів, яка регламентує навчання, що вимагає подальшого унормування цього питання [4].

Зважаючи на те, що функції з організації цивільного захисту у воєнний стан, покладаються на створені військові адміністрації, виникла потреба у проведенні відповідного навчання їх керівників та фахівців. Отже, навчально-методичними центрами було проведено відповідне корегування та внесені зміни у програмне забезпечення, що відбулися і в додаткових категоріях слухачів, і в оновленні змісту навчального матеріалу з урахуванням Планів дій на особливий період.

Практична підготовка органів управління та сил цивільного захисту відбувається під час проведення командно-штабних навчань (тренувань) цивільного захисту. Командно-штабні навчання передбачають відпрацювання спільних дій органів управління з підпорядкованими їм сил цивільного захисту. Штабні навчання націлені на набуття посадовими особами органів управління практичних навичок, необхідних для виконання завдань, формування в них відповідних компетенцій у здійсненні управлінських функцій при вирішенні завдань цивільного захисту [6]. На нашу думку, вкрай важливим стає в особливий період проведення штабних навчань, що дасть можливість перевірити актуальність та дієвість планів заходів з врахуванням загроз воєнного періоду, під-

твердить спроможність органів управління приймати найбільш раціональні рішення, висвітлити проблемні питання. Передусім тематика тренувань повинна стосуватися організації проведення заходів з евакуації населення, реагування на масштабні надзвичайні ситуації техногенного характеру, спровоковані воєнними діями.

Другим рівнем навчання населення викремлюємо підготовку працівників суб'єктів господарювання. Вона проводиться безпосередньо на підприємстві, за програмами, затвердженими керівником суб'єктом господарювання, розробленими на підставі типових програм навчання. Залежно від категорії суб'єкта господарювання проводиться навчання за програмами загальної, спеціальної, додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної небезпеки, за програмою пожежно-технічного мінімуму та програмою прискореної підготовки [2].

Так, програма загальної підготовки передбачає ознайомлення з основними заходами захисту, що заплановані на підприємстві, вивчення порядку дії в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації, а також опанування навичками надання першої допомоги потерпілим, користування засобами індивідуального і колективного захисту.

Програма спеціальної підготовки, про яку ми вже згадували, призначена для навчання працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту суб'єктів господарювання. Вивчення змісту програми забезпечує ознайомлення з обов'язками служби та формування, формує навички користування наявною технікою, приладами й табельним майном таких служб і формувань, засобами захисту, передбачає вивчення порядку приведення формувань та служб у готовність, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт тощо.

Програма додаткової підготовки з техногенної безпеки для працівників об'єктів підвищеної небезпеки спрямована на поглиблення знань з питань техногенної безпеки, джерел небезпеки, що за певних обставин можуть спричинити виникнення надзвичайної ситуації на об'єкті підвищеної небезпеки, та небезпечних речовин, що виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на його території.

Програма пожежно-технічного мінімуму розрахована на працівників, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою. Її метою є підвищення рівня загальних пожежно-технічних знань працівників,

вивчення правил пожежної безпеки з урахуванням особливостей виробництва, ознайомлення з протипожежними заходами та діями у разі виникнення пожежі, набуття навичок використання наявних засобів пожежогасіння.

В особливий період підготовка працівників здійснюється за програмою прискореної підготовки. Таке навчання має на меті вивчення основних способів захисту від наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених застосуванням засобів ураження в особливий період.

Разом з тим, аналіз наявної нормативно-правової бази засвідчив, що укладена та нормативно затверджена лише програма загальної підготовки [7]. Для регіональних потреб інші програми, як рекомендовані, розроблені навчально-методичними центрами цивільного захисту та безпеки життєдіяльності областей.

Водночас слід зазначити, що головним завданням навчання за програмою прискореної підготовки є якнайшвидше формування готовності працівників до виконання заходів захисту в умовах воєнних загроз, з врахуванням набутих раніше знань за програмою загальної підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях. Отже, складаючи відповідні програми прискореної підготовки працівників, керівнику варто враховувати виробничі особливості підприємства та територіальне наближення до об'єктів, аварії на яких можуть спровокувати виникнення надзвичайних ситуацій місцевого або регіонального рівня, наближення до території ведення активних бойових дій, що визначатиме коло необхідних заходів, які проводитимуться для захисту працівників. Тривалість та вид навчання повинні варто встановлювати з врахуванням рівня попередньої підготовки працівників діям у надзвичайних ситуаціях. Періодичність проведення навчання та інструктажів повинна забезпечувати підтримання сформованих практичних навичок щодо виконання заходів захисту. Визначаючи періодичність проведення навчання за програмою, важливо зважати й на вплив мобілізаційних заходів, переміщення та евакуацію окремих працівників у більш безпечні райони, що імовірно потребуватиме проведення додаткових занять за програмою з новими працівниками.

Зміст навчання повинен передбачати роз'яснення видів наявних загроз воєнного часу, надання алгоритмів дій за сигналами оповіщення, сигналу «повітряна тривога», вивчення порядку дій під час обстрілів, дій

при виявленні вибухонебезпечних предметів, надання відомостей щодо розміщення місць для укриття під час обстрілів та надзвичайних ситуацій, які можуть виникнути внаслідок бойових дій, вивчення основних способів надання домедичної допомоги у воєнний час.

Практичне закріплення отриманих теоретичних знань керівниками підприємств, об'єктовими службами й формуваннями цивільного захисту та працівниками відбувається під час проведення спеціальних об'єктових навчань та тренувань [8]. Для кожної категорії учасників визначаються відповідні навчальні завдання. Так, керівний склад підприємства навчається визначати характер наявних загроз, здійснювати аналіз та прогнозувати розвиток надзвичайної ситуації, приймати управлінські рішення щодо вжиття найбільш прийнятних заходів захисту працівників. Персональний склад утворених об'єктових служб та формувань цивільного захисту відпрацьовує заходи з реагування та ліквідації надзвичайної ситуації, налагоджує взаємодію з органами управління та іншими службами цивільного захисту. Працівники суб'єктів господарювання практикуються у здійсненні порядку дій за сигналами оповіщення, виконують заходи щодо укриття у захисних спорудах цивільного захисту та використання засобів індивідуального захисту [9].

Умови навчань та тренувань повинні бути максимально наближеними до реальних умов, а всі прописані дії його учасників практично відтворені у найменших деталях.

Пріоритетним для відпрацювання під час воєнного стану повинні стати об'єктові плани цивільного захисту в особливий період, що передбачають організацію заходів спрямованих саме на загрози воєнного характеру, зокрема дії під час раптового нападу, обстрілів та при застосуванні ворогом засобів масового ураження. У цьому ж контексті повинні розглядатися й вправлення у діях при надзвичайних ситуаціях місцевого та регіонального рівня, зокрема при радіаційному зараженні внаслідок провокування ворогом аварій на атомних електростанціях, катастрофічному затопленні при підриві греблі, виникненні аварій з викидом небезпечних хімічних речовин, при руйнуванні об'єкта.

Актуальним в особливий період є відпрацювання дій за сигналом «Повітряна тривога» та при артобстрілі. Бажано, щоб під час таких тренувань працівники мали

можливість відпрацювати всі рухи майже до автоматизму. Адже ситуації повітряної загрози характеризуються браком часу на виконання заходів захисту, та пов'язані з високим рівнем стресу для людини. Підсумком підготовки має стати формування правильних дій працівників при нападі противника, безумовне дотримання заходів безпеки при виникненні надзвичайних ситуацій.

На жаль сьогодні ми іноді спостерігаємо ситуації, коли деякі працівники установ, нехтуючи сигналами оповіщення, не дотримуються встановленого порядку дій, а керівники підприємств не тільки не планують заходів щодо укриття працівників, а й вимагають продовження трудової діяльності навіть під час загрози. Таким чином, періодичне проведення навчань та тренувань не лише сформує алгоритм правильних дій, а й сприятиме створенню загальної культури безпеки.

Наступною складовою є навчання непрацюючого населення за місцем проживання діям у надзвичайних ситуаціях, яке покладається на органи місцевого самоврядування.

Зокрема, доведення до населення всієї необхідної інформації стосовно наявних небезпек природного та техногенного характеру здійснюється через утворені органами місцевого самоврядування консультаційні пункти з питань цивільного захисту [4]. Відповідно до рекомендацій Державної служби з надзвичайних ситуацій України такі навчальні осередки створюються при міських, сільських, селищних радах, Центрах надання адміністративних послуг, комунальних закладах культури та освіти, об'єднаннях співвласників багатоквартирного будинку тощо.

В особливий період вкрай важливо забезпечувати доступ населення до актуальної інформації щодо захисту в умовах загрози воєнного характеру, надавати правдиві відомості щодо наявних небезпек. Водночас тематика питань для висвітлення та просвітніх заходів на воєнний період законодавчо не упорядкована, а просвітні матеріали та заходи проводяться на розсуд органів місцевого самоврядування. Іноді певні правила поведінки на випадок тієї чи іншої загрози розміщуються як відповідь на соціальне напруження з приводу наявної чи уявної небезпеки.

Вочевидь така робота з населенням повинна мати плановий та системний характер. З огляду на наявні загрози необхідно спрямовувати увагу на розміщенні у кон-

сультаційних пунктах матеріалів з висвітлення базових правил у воєнний період, правил поведінки населення в умовах нападу противника, застосуванні зброї масового ураження, ядерного вибуху, при ураженні радіоактивними, небезпечними хімічними, бактеріологічними речовинами, виникненні аварій на потенційно-небезпечних об'єктах, катастрофічному затопленні тощо та інших притаманних місцевості загроз. Разом з тим інформування населення необхідно здійснювати без нагнітання зайвої паніки.

В умовах загальної цифровізації, проводячи інформаційну роботу з населенням, органи місцевого самоврядування мають змогу широко застосовувати можливості різних соціальних мереж, власних вебресурсів.

Так, в деяких областях на сайтах громад утворені онлайн консультаційні пункти [10]. У регіонах, де консультаційні пункти утворені на базі закладів освіти, особливо за умов ведення активних бойових дій, консультаційні пункти здійснюють свою роботу в онлайн форматі, через батьківські та шкільні чати у соціальних мережах та месенджерах. За методичної та інформаційної підтримки навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, класні керівники та вихователі, які є консультантами пунктів, поширюють тематичні пам'ятки, відеоматеріали, проводять консультації, організують онлайн зустрічі для батьків та членів родин з працівниками цивільного захисту, фахівцями рятувальної щодо вивчення актуальних питань правил безпеки під час війни, поводження з вибухонебезпечними предметами, домедичної підготовки тощо.

Також невіддільною складовою проведення інформаційної роботи стають соціальні мережі, на сторінках яких за сприяння органів влади також розміщуються корисні поради щодо дій в умовах надзвичайних ситуацій. Це сприяє формуванню у людей розуміння важливості знань щодо правил поведінки у надзвичайних ситуаціях та основ домедичної допомоги, сприяє формуванню правильних алгоритмів дій в умовах небезпек. Навчання населення через соцмережі також дає змогу підтримувати зворотний зв'язок та відкриває доступ мешканців до кваліфікованої та перевіреної інформації.

Актуальним та доступним засобом інформування нині вважається створення навчальних відеороликів. Такі відеоматеріали для загального перегляду можна демон-

струвати на відповідних табло, розміщених на вулицях міст та місцях масового перебування людей та розміщувати у популярному відеохостингу YouTube. Адже останнім часом дедалі частіше спостерігається відмова від традиційного перегляду телепередач на користь переглядання відео.

Варто зазначити, що перспективним напрямком інформаційно-просвітницької роботи з населенням стає створення різноспрямованих безоплатних онлайн курсів. Саме така форма навчання зараз набуває неабиякої популярності через свою доступність, гнучкість, можливість здійснювати навчання у зручний час та з будь-якого місця. Водночас достовірність розміщеної там інформації потребує сертифікації з боку фахівців цивільного захисту. Тому органи місцевого самоврядування можуть скласти та рекомендувати до вивчення перелік перевірених онлайн-платформ з відповідними курсами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, складний період воєнного часу потребує швидкого реагування на нові виклики та загрози, оновлення норм та підходів, зокрема, й до проведення навчання у сфері цивільного захисту. Отже, освітньо-просвітницький процес має стати гнучким та адаптивним, спроможним забезпечувати освітні потреби у сфері цивільного захисту для всіх категорій населення.

Список бібліографічних посилань

1. Про організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 № 179-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-organizaciyu-funkcionuvannya-yedinoyi-derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zahistu-v-umovah-voyennogo-stanu-179-240222>
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 (із змінами від 14.03.2022 № 133/2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні»; від 18.04.2022 № 259/2022), від 17.05.2022 № 341/2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
3. Кодекс цивільного захисту України: Відомості Верховної Ради, 2013, № 34–35, ст. 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
4. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: постанова КМУ № 444 від 26 червня 2013 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-20>.
5. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту: Постанова КМУ від 23 жовтня 2013 р. № 819: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013>.

6. Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту: Постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 443. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/443-2013>
7. Програма загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях: Наказ ДСНС України 06.06.2014 № 310 (у редакції наказу ДСНС України 08.08.2014 № 458): URL <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0310388-14>
8. Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту: наказ МВС від 28.11.2019 № 991 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-2>.
9. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв'язку у сфері цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017>
10. Про забезпечення роботи консультаційних пунктів з питань цивільного захисту: розпорядження Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 30 грудня 2021 р. № 584. URL: <https://www.if.gov.ua/>

References

1. On the organization of the functioning of the unified state system of civil protection under martial law: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, 24 February 2022 P. 179. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-organizaciyu-funkcionuvannya-yedinoyi-derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zahistu-v-umovah-voyennogo-stanu-179-240222> [in Ukr].
2. On the Imposition of Martial Law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 24.02.2022 No. 64/2022 (as amended from 14.03.2022 No. 133/2022 "On extending the term of martial law in Ukraine"; dated 18.04.2022 No. 259/2022), dated 05/17/2022 No. 341/2022 "On extending the period of martial law in Ukraine". Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> [in Ukr].
3. Code of Civil Protection of Ukraine (2013). *Bulletins of the Verkhovna Rada*, 34–35: 458. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> [in Ukr].
4. Procedure for Training the Population to Act in the Emergency Situations: Order of the Cabinet of Ministers #444, 26 June 2013. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-20> [in Ukr].
5. The Procedure for Conducting Training of Management Personnel and Specialists whose Activities are Related to the Organization and Implementation of Civil Protection Measures: Order of the CMU, 23 October 2013, #819. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013> [in Ukr].
6. Procedure of Training for Actions on Behalf of Governing Authorities and Civil Protection Forces: Order of the CMU, 26 June 2013, #443. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/443-2013> [in Ukr].
7. Program of General Training of Employees of Enterprises, Institutions and Organizations to Act in Emergency Situations: Order of the SES of Ukraine, 06 June 2014. #310 (in the wording of the Order of the SES of Ukraine, 08 August 2014). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0310388-14> [in Ukr].

8. The Procedure for Organizing and Conducting Special Object Trainings and Training on Civil Protection: Order of the Ministry of Internal Affairs, 28 November 2019, # 991. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-2> [in Ukr].
9. On Approval of the Regulation on the Organization of Warning of the Threat or Occurrence of Emergency Situations and the Organization of Communication in the Field of Civil Protection: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, 27 September 2017. #733. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017> [in Ukr].
10. On Ensuring the Operation of Civil Defense Counseling Centers: Order of Ivano-Frankivsk Regional State Administration, 30 December 2021. #584. Retrieved from <https://www.if.gov.ua/> [in Ukr].

KOKHANOVSKA Olena

Doctor Sciences of Pedagogy, Assistant Professor,
Professor of the Department of Pedagogy and Education Management,
Communal Higher State Educational Institution "Kherson Academy of Continuing Education"
of Kherson Regional Council

PECULIARITIES OF POPULATION EDUCATION IN THE SPHERE OF CIVIL PROTECTION DURING MARTIAL LAW PERIOD

Summary. *Introduction. Based on the analysis of scientific and pedagogical sources the issue of training of all layers of population in the sphere of civil protection during the martial law period was studied.*

The multi-level nature of the educational process is emphasized, which includes training of management staff, authorities and civil protection forces, employees of legal entities, educational applicants and unemployed population.

The peculiarities of conducting training at each level are highlighted with focus on the main educational and awareness-raising activities, which are carried out to prepare the population for actions in military emergencies during a special period.

The main training activities of the civil protection authorities and forces are command and staff trainings, civil protection headquarters trainings aimed at updating and testing the Action Plans for a special period.

Employees of legal entities are trained under the accelerated training programs to prepare employees for actions in a special period and work out actions in the emergence of wartime threats as part of special site-specific exercises and training.

For the unemployed population informational and educational activities are carried out through a network of civil protection advisory centers of local authorities and social networks, which become the main platform for civil protection educational activities for the population.

The purpose of the article is to analyze the procedure for carrying out and the main components of the civil protection training for the population during martial law

period, and to outline the priority areas for organizing the theoretical and practical components of such training.

Research methods: analysis of domestic and foreign works on the organization of civil protection measures and training of specialists who organize and conduct them. The main scientific interest is aimed at studying the mechanisms of increasing the competence of civil protection managers and civil protection specialists to perform functions in the emergency situations.

Results. Mainly in the special period it is extremely important to ensure public access to the up-to-date information on protection in terms of military threats, to provide truthful information about existing dangers.

Originality. The creation of multidirectional free online courses is becoming a promising area of outreach to the public; this form of education is gaining popularity due to its accessibility, flexibility, and the ability to study at a convenient time and from any place.

Conclusions. Thus, the difficult period of martial law requires a rapid response to new challenges and threats, to updating of norms and approaches, including conducting training in the sphere of civil protection. Therefore, the educational process should become flexible and adaptive, able to meet the educational needs in the field of civil protection for all categories of the population.

Keywords: *population education; emergency situations; period of martial law.*

*Одержано редакцією 31.05.2023
Прийнято до публікації 18.06.2023*